

contrahitur, quomodo actio physica mutua inter sponsoſ intercedere poſſit, abſque novo miraculo non elucet. Aliis praetermiſſis ſolutionibus, ex dictis in Reſp. ad 3.^m poteris comparare miniſtrationem hujus matrimonii cum reviſcentia Baptiſmi, uti Sanchez (1) et alii AA. explicant. Nam diximus in Reſp. ad 5.^m, Sacramenta eſſe instrumenta tum phyſica, tum moralia Chriſti: quoties ergo vel propter diſtantiam temporis, vel propter abſentiam locorum, ſola moralis expediret efficientia, hanc ſolam tum intercedere rei naturae congruum exiſtimandum. Sic, etiamſi in Nova Lege Chriſtus operetur noſtram ſanctificationem, tum *meritorie* tum *efficienter*, ut ſupra (ad 5.^m) ex D. Thoma notatum eſt; tamen ante Incarnationem non niſi meritorie, ſeu moraliter, Chriſtus operabatur. Sicut autem Chriſti Humanitas eſt Divinitatis instrumentum conjunctum, ita Sacramenta ſunt ipſius Chriſti instrumentum ſeparatum: proinde modum operandi aſſequentur, phyſice quidem generantim, aliquando vero moraliter tantum, ſi id magis rerum adjunctis expedit.

Quod autem non conſentiant deſenſores phyſicae cauſalitatis in explanandis difficultatibus, cum id et in aliis accidat tum fidei, tum philoſophiae naturalis veriſſimis ſententiis, nihil officit probabilitati illius. Verum, numquid alterius opinionis patroni concordēs ſunt in exponenda morali efficientia? Minime quidem. Vide apud Suarezium (ibid.) diverſos illorum opiniandi modos, quorum aliqui ſat aperte doctrinae catholicae refragantur.

§ V

De natura cauſalitatis phyſicae Sacramentorum

74. Quo pacto autem ejuſmodi phyſica Sacramentorum actio perficiatur, cum non una ſit Scholaſticorum mens tum circa naturam actionis generatim ſumptae, tum circa cauſae naturalis influxum in effectus ſupernaturales, conſequenter actiones phyſicas Sacramentorum aliter et aliter exponere coguntur. Ne autem in hac re, plus quam temporis anguſtiae ferunt, immoremur, recolantur quae ſupra (Diſq. de Deo (2) de productione actus ſupernaturalis et de natura actionis) tradita fuere.

Ex his enim intelligi poterit, non eſſe neceſſum infundi rebus materialibus vel verbis Sacramentorum qualitatem aliquam ſupernaturalem, neque motum ſeu actionem ullam ſpiritualem, quibus gratiam alioſque ſacramentales effectus attingant; quod quidem et notat

(1) L. II, de Matrimonio, D. XI.—(2) Diſq. IV, n. 108; Diſq. VI, n. 202, etc.

Bellarminus (1); ſed ſufficit, ut illi effectus fluant a Deo, ut cauſa principali, actio autem vi cujus ab illo procedunt, reſpectum quoque tranſcendentalem habeat ad Sacramenta, quae a concuſſu Dei et Chriſti complentur. «Ad ultimum, ait Bellarm., rem illis difficilem videri, quia imaginantur ſpiritualem qualitatem in re corporali debere conſtitui; ſed qui ſentiunt, non eſſe neceſſariam ejuſmodi qualitatem, nullas in hac re patiuntur anguſtias.» Et pariter Suarez, (2): «Explicuimus, quoniam ſit illa virtus »per quam poſſunt instrumenta concurrere, quando elewantur. »Diximus enim, non eſſe rem aliquam ſuperadditam, ſed eſſe ſiſſammet entitatem rei, quae hoc ipſo quod creata eſt et ſubordinata primo agenti, eſt in potentia obedienciali activa, ut efficiat »quidquid non implicat contradictionem reſpectu illius. Hae enim »ratio potentiae obediencialis communis eſt Sacramentis, quorum »elevatio divina ſolum in hoc conſiſtit, quod Deus altiſi modo »concurrit dando auxilium ſufficiens, ut res operetur ſecundum »hanc potentiam.»

CAPUT II.

De principio Sacramentorum intrinſeco.

Rei cognita exiſtentia, inquirendum ſuper eſt, quae ſit ejuſ eſſentia: inanis ſane, et ſtultus videtur labor, quid et quale ſit quippiam inquirere, dum utrum ſit ignoras. Unde exiſtentia praediſta Sacramentorum Eccleſiae, nec non primariis eorum effectibus perpensis, via planior erit ad eorum cauſas inquirendas. In hoc capite de cauſa intrinſeca, ſeu eſſentia, agetur.

ARTICULUS I.

De materia et forma Sacramentorum.

THESIS VIII.

Novae Legis Sacramenta conſtituuntur rebus et verbis, veluti materia et forma, tamquam partibus eſſentialibus.

(1) De effect Sacrament, l. II, c. XII.—(2) Diſp. IX, Sec. I, Tertia vero difficultas.

75. **Nota:** Duo asserimus: 1.º res et verba, sive verbis equivalentes nutus (pro Sacramento Matrimonii), constituere Sacramenta: haec est communis et certa doctrina adversus Durandum, qui putavit Poenitentiam et Matrimonium solis verbis perfici.

II.º Constitui ex illis Sacramenta veluti materia et forma, tamquam partibus essentialibus: ita communis adversus aliquos AA. sententia, qui solis rebus Sacramenta constare voluerunt, verba autem non nisi extrinsece et veluti causas efficientes concurrere autumarunt.

76. I.^a pars. prob. 1.º Conc. Flor. in *Decr. pro Arm.*: «Haec omnia Sacramenta tribus perficiuntur, videlicet, rebus tamquam materia, verbis tamquam forma, et persona ministri conferentis Sacramentum. ... quorum si aliquid desit, non perficitur Sacramentum.» Et Trident. (Sess. XIV. c. 2 et 3): «Materia et forma, Sacramenti essentia perficitur; haec quidem generatim de quolibet asserit Sacramento. Deinde particulariter, in Sacramento de quo agit, quid sit forma, quidve materia docet: «Sacramenti Poenitentiae formam... in illis ministri verbis positam esse...» «Sunt autem quasi materia ipsius poenitentis actus...»

2.º Christus D. Eucharistiam instituens, utrumque adhibuit (1), rem et verba: *accipit... panem... et ait... hoc est Corpus meum.* Item Jacobus, de Extrema Unctione (2): «*Ungetes oleo... et oratio fidei salvabit...*» De Confirmatione (3): *Oraverunt pro ipsis... tunc imponebant manus super illos, et accipiebant Spiritum S.*

77. 3.º Augustinus necessitatem agnoscere utriusque signi (4): «Detrahe verbum, et quid est aqua nisi aqua? accedit verbum ad elementum, et fit Sacramentum.» Nazianzenus (5) idem: «Duabus rebus constat Baptismus, aqua scilicet, et Spiritu.» In «cujus nomine baptizatus est? Patris? recte... Filii? praecclare... Spiritus Sancti? optime. Numeris omnibus absolutus est Baptismus.»

Quamvis pro singulis Sacramentis antiquorum Patrum non occurrant testimonia, quia haec doctrina practice, non theorie, Ecclesia tradebat; tamen necessitate occurrente, illam explicavit. Hinc, jam ante Florentinum, Martinus V. jussit, ut suspecti errorum Wicleff et Hus interrogarentur: «Utrum credat, quod malus Sacerdos cum debita materia et forma... vere conficiat... vere conferat alia Sacramenta.»

78. 4.º Rationem necessitatis utriusque elementi et appellatio-

(1) Matth. XXVI, 26.—(2) V, 14, 15.—(3) Act. VIII, 15, 17.—(4) Trac. 80 in Jo.—(5) Or. 40, n. 8, et Or. 33, n. 17.

nis hujusmodi. *Materia et Forma*, paucis tradit D. Thomas (1): «Ex verbis et rebus fit quodammodo unum in Sacramentis, sicut forma et materia, in quantum, scilicet, per verba perficitur significatio rerum.» Et quidem actiones sacramentales ex se ipsis indifferentes sunt ad effectum suum significandum, licet aptitudinem ad hoc prae se ferant: oportet ergo ut ea indifferentia determinetur et compleatur. Hoc autem optime fit verbis sacris scopum, seu effectum, ipsius Sacramenti indicantibus; qua de causa, res, seu actiones, sacramentales se habent ad invicem ut materia et forma.

79. II.^a pars prob. 1.º Illae sunt Sacramentorum partes essentialis, quae se habent ad ea uti materia et forma ipsorum. Atqui res et verba se habent ad Sacramenta uti materia et forma: ergo, *Maj.* patet. Nam non solum res naturales, sed etiam artificiales, constituuntur essentialiter ex materia et forma: homo ex gr. non ex corpore solo, sed ex corpore simul et rationali anima essentialiter existit: scammum non ex solo ligno; horologium non ex mero metallo essentialiter obtinet; sed etiam ex tali forma: si enim interrogeris, quid est scammum? non dices, lignum; quid est horologium, non respondebis metallum. Minor patet ex dictis in priori parte.

2.º Hanc esse D. Thomae mentem (2) certum est: «Ad Sacramenta concurrunt verba et res et facta; sed facta pertinent ad usum, vel dispensationem Sacramentorum; verba autem et res sunt de essentia Sacramenti... vel dicendum quod facta ad res reducuntur.»

80. 3.º Prob. etiam in Eucharistia essentialia esse verba.

Illud est essentialiter et intrinsicum in Eucharistia, quod assumpsit Christus ad significandum et efficiendum effectum cibi spiritualis: sed Christus non assumpsit tantum res, id est, species et Corpus suum ad eum effectum significandum, sed etiam verba consecratoria. Ergo, *Min.* patet. Nam species sacramentales et Corpus Christi sub ipsis existens, seclusis verbis, non significant gratiam; nihil enim in eis elucet sensibile gratiam referens: e contra, adjunctis verbis «*Hoc est corpus meum.*» tunc elucet formaliter ac sensibilibiter, cibum esse spiritualem et gratiae collativum.

81. Obj. 1.º Nihil existere actu potest sine suis partibus essentialibus. Si ergo verba sunt forma essentialis Eucharistiae, illis transactis, non est amplius Sacramentum.

Resp. Dist. *maj.* Si partes essentialis sint physicae, et compositum etiam physicum; conc. Si partes vel compositum sint quippiam morale; subd. Nihil existere actu potest sine suis partibus es-

(1) P. 3, q. 60, a. 6, ad 1.—(2) 4 Dist. 1, q. 1, a. 3, ad 1.

sentialibus moraliter existentibus; conc. Physice; nego. Scilicet partes totius moralis, vel partim moralis, partim physici, eo modo existere debent (vel de praesenti vel de praeterito, vel de futuro), quem totum illud morale postulat et non aliter. Sic, ut nunc existat senex, professus, doctor etc., non oportet ut nunc etiam longa existat centum annorum aetas, professio, et doctoratus forma et institutio: sufficit ad ejusmodi compositum, ut subjectum sit physice praesens, et forma moraliter. *Verbo* licet esse physicum habeant, tamen significatio est moralis: unde ad consignificandum in Sacramento sufficit eorum moralis de praesenti existentia, quae in praeterita physica fundatur.

82. Obj. 2.º Eugenius IV in *Bulla pro Armen.* ait: «Sacerdos in persona Christi loquens conficit hoc Sacramentum: nam ipsorum verborum virtute...» Ergo verba concurrunt efficienter, non vero intrinsece, ad Sacramentum constituendum.

Resp. Dist. *conseq.* Concurrunt efficienter tantum; nego. Efficienter simul et formaliter: conc. Unde quatenus sunt verba efficiencia, concurrunt extrinsece: verum quia simul cum speciebus et Christi Corpore significant gratiam, concurrunt formaliter et intrinsece.

Inst. Verba significant id quod efficiunt: sed efficiunt Corpus Christi; ergo solum illud efficiunt, non vero gratiam.

Resp. Dist. *min.* Efficienter Corpus Christi et simul gratiam; concedo. Corpus Christi solum, nego.

Obj. 3.º Corporis Christi Sacramentum [est in Sacario, colitur in custodia, fertur ad infirmos, etc. Sed haec verbis non conveniunt; ergo non constituunt formaliter Sacramentum.

Resp. Dist. *min.* Non conveniunt verbis physice inspectis; conc. Moraliter existentibus; nego. Nam illa omnia speciebus conveniunt sacramentalibus, ut significantibus vi verborum moraliter permanentium.

COROLLARIUM.

83. Ex dictis consequitur, mutationem verborum sacramentalium, quae alium inducat sensum, vel materiae variationem, vi cuius ad eodem usum non jam spectet humanos, constitutionem impedire Sacramentorum. Mutatis enim intrinsecis constitutivis rei, non potest res talis subsistere.

THESIS IX.

Verba formae sacramentalis sunt consecratoria, non autem necessum est esse concionatoria.

84. Nota. Ex errore suo circa justificationem, alium deduxerunt protestantes, dicentes, verba Sacramentorum esse pure concionatoria aut promissoria. Cum enim in sola fide justificationem compleri praedicarent, et aliunde Sacramenta ad nostram sanctificationem sint instituta, errorem priorem per alium palliare coacti sunt, dicentes: fidem excitari per formam sacramentalem, quasi per concionem, et hoc modo sanctificare Sacramenta eos qui illa suscipiunt, et non aliter.

85. 1.^a Pars, quae de fide est, prob. 1.º Verba esse consecratoria nihil est aliud quam consecrare, seu sanctificare, rem supra quam proferuntur, et personam cui applicantur. Atqui hoc efficiunt sacramentalia verba; ergo. Prob. min. a) Trid.^m de forma Poenitentiae ait: «Sacramenti Poenitentiae formam, in qua praecipua ipsius vis sita est, in illis ministri verbis positam esse...» Atqui Sacramenta causant gratiam ex opere operato (1); ergo et verba illam causant et quidem praecipue, b) Sacramenta Novae Legis continent gratiam quam significant; et gratiam ipsam conferunt (2). Atqui Sacramenta constituuntur verbis etiam, et quidem essentialiter (ex Thes. praec.); ergo sacramentalia verba et efficiunt quid sacrum, ipsum nempe Sacramentum, et ipsam gratiam, quam causant Sacramenta.

86. 2.º Augustinus (3): «In aqua verbum mundat, Detrahe verbum, et quid est aqua nisi aqua? Accedit verbum ad elementum, et fit Sacramentum.» Ecce duplicem explicite tribuit verbo sacramentali effectum; consecrandi aquam et mundandi baptizatum. Ambrosius (4): «Antequam consecratur, panis est; ubi autem verba Christi accesserint, Corpus est Christi... Et ante verba Christi, calix est vini et aquae plenus; ubi verba Christi operata fuerint, ibi sanguis Christi efficitur.» Et iterum (5): «Si operatus est sermo coelestis in aliis rebus, non operatur in coelestibus Sacramentis?» Irenaeus (6): «Quando mixtus calix et factus panis percipit Verbum Dei, et fit Eucharistia Sanguinis et Corporis Christi.»

(1) Supra, Cap. I, Thes. II. — (2) Trid. Sess. VII, can. 6. — (3) Trac. 80 in Jo. n. 3. — (4) De sac. l. 4, c. 5. — (5) Ibid. c. 4. — (6) L. 5, c. 8.

3.º Infantibus ministrari potest Baptismus et necessarius est. Sed pro illis nequeunt verba esse concionatoria aut promissoria ad fidem excitandam: ergo sunt consecratoria.

87. II. Pars prob. **Nota.** Non est negandum verba sacramentalia apta esse ex se ad fidem et spem excitandam, cum sciamus a Christo esse instituta, et ab eo efficaciam suscipere; tamen dicimus, illorum efficaciam non pendere ex eo, quod ad modum promissionis vel concionis fidem suscipientis Sacramenta excitent, ut per fidem hanc illi proficiant.

1.º Sacramenta iustitiam causant ex opere operato, ut supra ostensum est. Sed non ita esset, si solum agerent ad modum concionis vel promissionis: ergo.

2.º Sacramenta administrari possunt ratione non utentibus, ut fatentur ipsi haeretici. Sed apud illos concio vel promissionis memoria nihil potest efficere, imo nec a mente sanis proponi: ergo.

88. Obj. 1.º Augustinus ait (ubi supra): «Unde ista tanta virtus aquae ut corpus tangat et cor abluat, nisi faciente verbo? non quia dicitur, sed quia creditur.» Ergo quatenus excitant ad fidem, verba Sacramentorum operantur; ideoque sunt mere concionatoria.

Resp. Explico Augustini intentum: *non quia dicitur*, non quia est materialis et humanus sonus: *sed quia creditur*, quia est verbum Dei, ideoque objectum fidei credendum, et sic creditur explicite vel implicite a tota Ecclesia: concedo. *Non quia dicitur*, quasi non opus sit illud dici: *sed quia creditur*, explicite et in actu secundo a dante vel suscipiente Sacramentum: nego. Hanc esse Augustini mentem patet, non tantum universim ex eius doctrina; docebat enim validum esse Baptisma ab haeretico datum vel susceptum, et valide baptizari infantes ad eorum salutem; sed etiam ex ipso contextu: subjicit enim: «Nam et in ipso verbo aliud est sonus transiens (materialis), aliud virtus manens; hoc est verbum fidei.» Ecce non *in actu credentis* ponit sacramentalem virtutem, sed in verbo fidei, seu in verbis sacramentalibus quatenus a Deo procedunt. Alias invenies illius Augustini sententiae interpretationes, sed ut videtur, minus obvias.

89. Obj. 2.º Petrus (1) explicat in quo posita sit efficacia Baptismi: *Salvos facit Baptisma; non carnis depositio sordium, sed bonae conscientiae interrogatio in Deum;* per actum ergo internum conscientiae, quo fiducialiter in Deum ferimur: salvamur.

Resp. Nego falsam ejusmodi interpretationem, et explico verba

(1) I Petr. III, 21.

Petri. Nam tradit Apostolus 1.º Quis sit proprius et salutaris Baptismi effectus, seu salus in actu secundo. 2.º In quo posita sit virtus proxima et immediata illius salutis, seu salus in actu primo. 3.º Quo pacto deduxerit nos Deus ad ejusmodi salutem, seu quae sit remota causa nostrae salutis. Primum, nempe, salutem in actu secundo dicit non in munditia carnali, sed in puritate conscientiae reponi. Secundum, ipse est Baptismus: *Salvos facit Baptisma*. Tertium, est Christi potentia, gloria et resurrectio, qua in fidem et in Baptismum producti sumus.

90. Obj. 3.º Ambrosius (1) ait: «In hunc fontem Sacerdos »praedicationem Dominicae Crucis mittit, et aqua fit dulcis ad gratiam.» Ergo verba Sacramentorum sunt concionatoria.

Resp. negando *conseq.* Non enim per Crucis praedicationem, intelligit Ambrosius concionem, sed invocationem SSmae Trinitatis, qua virtus Crucis in Baptismum descendit. Id patet in l. 2. *de Sacram.* c. 5. ubi Ambrosius refert, quo pacto ministraretur Baptismus. Et sane, concio non in aquam mittitur, sed in aures populi.

91. Obj. 4.º a) Infantes credere possunt miraculose, et sic eis prodesse poterit forma concionatoria, ut dicit Lutherus; b) vel saltem per Ecclesiam in cujus fide baptizantur, ut docet Augustinus.

Resp. ad 1.^{am} Tale miraculum neque ulla revelatione, neque ullo indicatur signo; ideoque ficta est doctrina quae fictis indiget haereticorum miraculis.

Ad 2.^{am} Conceditur per fidem Ecclesiae infantes ad Baptismum pervenire: si enim non esset in Ecclesiae fides, quis in nomine Trinitatis baptizari infantes curaret? Negatur autem virtutem Baptismi non esse aliud nisi fidem Ecclesiae concione baptizantium excitatam: non hoc dixit umquam Augustinus.

92. Obj. 5.º Verba illa Apostoli (2): «*Mundans cum lavacro aquae in verbo vitae,*» quae sane ad Baptismum referuntur, Hieronymus de praedicatione divinae doctrinae interpretatur: verba ergo Baptismi concionatoria sunt.

Resp. Dist. *ant.* Interpretatur, quasi iste sit sensus litteralis; nego. Respicens quemdam tropologicum sensum, ut ibi fatetur ipse Hieronymus; conc.

93. Obj. 6.º In thesi I notatum fuit nonnullos AA. opinari, quod Sacramenti Eucharistiae verba non spectent ad essentiam illius, sed extrinsece, uti causa efficiens, ad illam requirantur. Ergo non

(1) L. De Myst., c. 4.—(2) Eph. V, 26.
THEOL.—Tom. III.

ita esse possunt consecratoria verba eucharistica, ut suscipientes sanctificent.

Resp. 1.º In primis saltem rem Sacramenti, panem et vinum sanctificant seu conserant.

Resp. 2.º Etiam data, et non concessa AA. illorum opinione, verba eucharistica suscipientes sanctificant *mediate*, Nam Eucharistia sanctificat ex opere operato, non autem per fidem suscipientis; et verba Eucharistiam conficiunt: utrumque est fide certum.

Ex veriori autem sententia spectant intrinsece ad Eucharistiam, etiam ut permanentem, seu in facto esse, verba consecrationis: ex illis enim significatio sensibilis hujus Sacramenti subsistit, quatenus moraliter cum eodem permanent: ideo immediate ad suscipientium sanctificationem operantur.

ARTICULUS II.

De intentione in Sacramentorum confectione.

THESIS X.

Intentio ministri necessaria est ad perficiendum Sacramentum, et quidem intrinsece seu constitutive.

94. Nota 1.º Non est sermo de intentione respiciente finem extrinsecum Sacramento, puta gloriam Dei, meritum vel coronam ministrantis, Ecclesiae incrementum etc., sed attingente ipsum Sacramentum, quatenus ad illud conficiendum actus suos Minister ordinat.

2.º Vazquez docet (in 3. p. Disp. 129. n. 39): Sacramentum non constare (intrinsicce) intentione ministri, sed perici tantum; quod esse perspicuum dicit: cum eodem sentiunt Salmantic. et alii non pauci. Verum Arriaga, Lugo, etc., dicunt, constitui intrinsicce omnia Sacramenta etiam intentione Ministri.

95. 1.^a Pars est de fide et prob. 1.º Trid. (1): «Si quis dixerit, »in ministris, dum Sacramenta conficiunt vel conferunt, non requiri intentionem saltem faciendi quod facit Ecclesia: anath. sit.»

Sensus hujusce canonis ex errore opposito, quem reprobare vocat Concilium, elucet. Ipsum externum et nudum ritum sacramentalem, etiam simulate ac jocosae positum, sufficere dicebant protestantes: nam non aliter agere putant Sacramenta nisi quate-

(1) Sess. VII, can. 11.

nus fidem excitant, ad hoc autem nihil confert interna ministri intentio; sed sufficit externus ritus. Ideo agens Concilium (1) de Sacramento Poenitentiae, definit actum esse judiciale, serio, non jocosae, ponendum, nec satis esse poenitentem se credere absolutum. Florent. Conc. prius docuerat (2): «Omnia (Sacramenta) »tribus perficiuntur, videlicet, rebus tamquam materia, verbis tamquam forma, et persona ministri conferentis Sacramentum cum »intentione faciendi quod facit Ecclesia.» Vide et Martinum V. cum Conc. Constant., supra (Thes. II, pars. II, n. 21).

96. 2.º Dupliciter ministeriale munus concipi potest: 1.º quatenus simplex nuntius existit domini, seu agentis principalis; ex. gr. rex mandatum praescribit, et minister illud defert, notumque subdito facit. 2.º Quatenus constituitur minister ut nomine domini, vel principis mandet, disponat, uno verbo, auctoritate domini fungatur, prout expedire judicaverit. In prima hypothesi valor actus a domino solum oritur, sive minister actum illum velit, sive nolit; in secundo autem, nisi velit minister, seu intendat, mandare, disponere nempe, auctoritate sua fungi ministeriali, nihil prorsus fiet. His positis, fit argumentum:

Ministri Sacramentorum non sunt meri nuntii, quod Christus perficiat et conferat tale Sacramentum; quod baptizet, quod absolvat, etc., talem personam: verum sunt ministri ad hoc constituti ut conficiant Sacramentum, ut baptizet ipsi, ut absolvant, ut ordinent, etc., prout expedire judicaverint. Sed ejusmodi ministerium postulat voluntatem in ministro, conficiendi Sacramentum, puta baptizandi, etc. Ergo, *Maj.* patet, Nam Christus munus et officium dedit baptizandi, quod cum discretione et judicio exercerent, ut patet verbis illis: *vite docete... baptizantes...* (3). Unde Petrus non sine magna discretione judicavit, baptizandum esse Cornelium, et Philippum Eunuchum, etc., (4). Item: commisit ministris ut absolverent, non ut declararent fieri vel factam esse remissionem: *Quorum remisistis peccata...* (5). Pariter, quanta discretione Ordinis Sacramentum conferri debeat, patet ex epistolis Pauli ad Titum et Timotheum. De Confirmatione: *Oraverunt pro ipsis ut acciperent Spiritum S. Tunc imponebant manus super illos et accipiebant Spiritum S.* (6). Similiter de Extrema Unctione: *Orent super eum, ungentes...* (7). Quae fieri poterit oratio, cum sola externa et jocosae unctione, sine intentione remedium illud salutare adhibendi?

Unde apertissimum est, voluisse Christum ut ministri sui aucto-

(1) Sess. XIV, c. 9.—(2) *Decret. Eugenii.*—(3) Math. XXVIII, 19.—(4) Act. VIII, X.—(5) Jo. XX, 23.—(6) Act. VIII, 15, 17.—(7) Jac. V, 14.

ritate fungerentur ad *conficienda Sacramenta* et ad ea conferenda: quod clare docuit Apostolus dicendo: «*Sic nos existimet homo ut ministros Christi et dispensatores mysteriorum Dei.*» (1). Quis bonorum dispensatorem vocabit illum, qui solum signum vel nuntium exhibet praescriptionis domini sui, ita ut, ipse nihil decernat et praescribat? *Minor* etiam perspicua est. Cum enim eligitur minister rationalis, vult dominus cum morali et rationali modo agere; hoc autem fieri nequit, nisi velit ac intendat minister actum sui ministerii exercere. Quod si in rebus etiam minoris momenti id postulat ratio; in administratione Sacramentorum maxime necessarium est, ne in ruinam cedant quae ad salutem instituta sunt.

97. II.^a Pars. prob. 1.º: Verba et actiones sacramentales, id est practicae significantes gratiam, catenus tales sunt, quatenus sunt verba et actiones Christi: operantur enim Sacramenta tamquam causae instrumentales Christi (2). Sed constituuntur intrinsece ut Christi instrumenta per intentionem ministri: ergo haec est necessaria essentialiter et constitutive. *Min.* prob. Praecise sublata intentione conficiendi Sacramentum, agit minister nomine proprio, seu actionem profanam: e contra praecise adjuncta ea intentione verbis et actionibus sacramentalibus, jam agit nomine Christi. Atqui id quo praecise posito res existit, et praecise sublatores non existit, est rei constitutum intrinsecum: ergo verba et actiones sacramentales constituuntur intrinsece ut Christi instrumenta per intentionem ministri.

98. 2.º Ideo concurrunt Sacramenta et habent virtutem causativam gratiae, quia sunt moraliter actiones Christi. Sed sunt moraliter actiones Christi, quatenus per intentionem agit minister nomine illius: ergo intentio ministri est constitutiva efficaciae et virtutis sacramentalis. *Minor.* patet: a) primum, exemplo cujuslibet ministri bona aliena administrantis. b) Secundo, ex priori parte thesae: Christus praescripsit ad validitatem Sacramenti, ideoque saltem tamquam conditionem *sine qua non*, ut haberent ministri sui intentionem Sacramentum faciendi. Sed repugnat, Christum habere tamquam suas, (hoc enim importat esse moralem actionem Christi) actiones sacramentales, quibus deest conditio necessaria ut sint sacrae: ergo Sacramenta sunt moraliter actiones Christi, quatenus per intentionem...

99. Obj. in I.^a partem. 1.º Antiquos Patres de sola debita forma et materia fuisse sollicitos patet ex eorum scriptis et actibus Concilio-rum: ergo intentio non requiritur.

(1) I. Cor. IV, 1.—(2) Trid. Sess. VI, cap. 7.

Resp. Dist. *ant.* Non fuisse sollicitos quia actus interni supponuntur cum externis, nisi aliter constet; conc. Quia intentio non sit necessaria; nego. *ant.*

Obj. 2.º Incredulus intentionem faciendi Sacramentum habere non potest. At validum est Sacramentum a ministro collatum infideli: ergo.

Resp. Dist. *maj.* Intentionem explicitam; conc. Habere non potest implicitam et virtualem; nego. Cum enim vult infidelis facere quod christiani faciunt, implicite vult verum Sacramentum conferre.

100. Obj. 3.º Augustinus cum Cresconio disputans de ministro Baptismi, ait (1): «Qua mente operetur, qua laboret intentione non curent.»

Resp. Ad mentem haec profert errantis Cresconii, qui volebat, ut: «In Sacramento Baptismi non nisi et fidelis et justissimus operarius adhiberetur.» Unde post objecta verba prosequitur Augustinus: «Non curent, utrum dominum agri fideliter diligit, an sua, non illius luca conquirat.» Non ergo de intentione ministrandi Sacramenti, sed de interno merito et virtute agebat cum Cresconio Augustinus.

Inst. Augustinus non reprobatur Baptismum (2), etiamsi «Totum ludere et mimice et joculariter ageretur.»

Resp. Talem Baptismum nec approbat, nec improbat, sed humiliter dicit Augustinus. «Divinum iudicium... implorandum» idque se dixisse «Sine praedjudicio diligentioris inquisitionis et majoris auctoritatis.» Cedant ergo cum Augustino auctoritati Ecclesiae haeretici.

101. Obj. 1.º in II.^a partem. Intentio est insensibilis: ergo nequit esse constitutiva signi sensibilis.

Resp. Dist. *ant.* Est insensibilis per se et immediate; conc. Mediate et per effectus; nego. Idem obijci solet circa actus poenitentis in Sacramento Poenitentiae.

Obj. 2.º Sicut sublata intentione ministri, tollitur Sacramentum, ita, a fortiori, sublato ministro: ergo et minister est pars constitutiva.

Resp. Nego paritatem. Nam catenus sublata ministri persona, deficit Sacramentum, quia exinde deficere debet *aliud*, nempe actio et intentio ministri. E contra: praecise sublata intentione, Sacramentum non est Sacramentum, quia non est actio Christi et signum practicum gratiae.

102. Obj. 3.º Juxta Concilia et Patres, Sacramenta constant re-

(1) L. 3, c. 8.—(2) *Contra Donat.* I. VII, c. 53.

bus ut materia, verbis tanquam forma. Sed intentio nec materia est, nec verbum seu forma: ergo.

Resp. Dist. *min.* Non est materia, neque forma; totaliter, conc. Partialiter, nego. Nam forma et materia, non quomodo libet intellecta sunt pars Sacramenti: etenim verba, si mere physice spectentur, non sunt forma Sacramenti, sed prout sunt moraliter Christi; item et materia, est Sacramenti materia, quatenus ad Sacramentum subordinatur. Jam vero hoc locum habet, quatenus informantur res et verba intentione ministri, vel, aliquando etiam, suscipientis intentione.

SCHOLION.

An cum intentio suscipientis est necessaria, sit de intrinseca constitutione Sacramenti.

103. Intentio est quandoque necessaria, ut postea dicitur, ex parte suscipientis Sacramentum, ad ejusdem valorem. Inde quaeri potest, utrum spectet etiam, uti dictum est de intentione ministri, ad intrinsecam constitutionem Sacramenti.

Affirmant cum fundamento AA. aliqui: quia susceptio Sacramentorum est practica professio Religionis Christi: ergo Sacramenta quae in ipsa consistunt susceptione seu in usu, sunt *intrinsece* professio Religionis Christianae. Atqui non concipitur ejusmodi professio absque ulla profitentis intentione: ergo ubi desit suscipientis intentio, illa materia et forma nequeunt esse sacramentalia ex defectu intrinseco; nempe quia non ordinantur ad Christum, nec acceptantur a Christo ut instrumenta collativa gratiae.

Sicut enim voluit Christus ut ex parte ministri ad eum intentione ordinarentur res et verba, et ita essent materia et forma Sacramenti; similiter id statuit ex parte suscipientis: quia quemadmodum administratio debet esse opus morale Christi, ita susceptio est moralis subjectio ad Christum: unde sub hoc duplici respectu tantum res et verba poterunt aptam constituere formam et materiam.

THESIS XI.

Intentio, quae in ministro, ut verum conficiat Sacramentum, requiritur, talis sit oportet; ut non solum ritum illum specialem verbis et rebus coalescentem nuda, seu materialiter, ac serio velit; sed insuper oportet ut illum velit

ut sacramentalis est, seu formaliter, saltem confuse et implicite, puta; intendendo facere id quod facit Ecclesia.

104. *Nota.* Haec quaestio inter catholicos agitur non intelligentes eodem sensu doctrinam Ecclesiae, in prima parte praecedentis thesicos expositam. Omnes quidem volunt reprobare haereticorum errorem, quod scilicet, sufficiat quomodo libet adhibere res ac proferre verba Sacramentorum; ita ut Sacramentum perficiatur, quantumvis minister irrisorie, fecte, mendaciter, se gerat. Unde catholici omnes dicunt, quod minister debeat serio intendere, adhibendo res et verba Sacramentorum, *saltem facere id quod facit Ecclesia.* Hoc quidem definitum est omnibus certum; sed alii dicunt: sufficit velle id quod facit Ecclesia, *materialiter* et nuda sumptum; nempe, ritum illum externum, tales res, talia verba; hoc enim facit Ecclesia: alii e contra, ajunt: saltem requiritur velle facere id quod facit Ecclesia *formaliter* sumptum, seu sub hoc conceptu et formalitate, *quod id fiat ab Ecclesia.* Pro illa priori opinione stant Catharinus O. P., in Conc. Tridentino theologus, et non pauci alii. Pro secunda autem militat communissima sententia, quam defendimus. Bellarminus ait, hanc esse *immediate* de fide, et Suarez *mediale*; illam autem plures AA. gravibus notant censuris.

105. Prob. 1.º Illa intentio ministri quae est materialis, scilicet terminata ad res et verba, materiam et formam, subintelligitur obvие et naturaliter in illis Florentini Decreti verbis: «Persona ministri conferentis Sacramentum.» Atqui praeter hoc, necessum esse docet: «Cum intentione faciendi quod facit Ecclesia.» Ergo non materialiter solum, sed etiam formaliter debet intentio ministri terminari ad materiam et formam. *Major.* est evidens. Nam cum de actibus agitur creaturae rationalis, per se supponitur eam noscere et velle quod agit; sic stulte quis moneret mentem, ut curaret velle, seu intendere id quod emit; dantem eleemosynam, ut velit dare id quod dat; etc.

106. 2.º Ex praecedenti Thesi constat, ideo necessariam esse ministri intentionem, quia necessum illi est, a) facere seu administrare rem sacram; b) agere nomine Christi. Sed cum sola intentione rerum et verborum, nuda et materialiter, neque administrat rem sacram, neque nomine Christi agit; ergo talis intentio non sufficit. *Min.* prob. Res et verba, nuda ac materialiter inspecta, prorsus indifferentia sunt ut evadant sacra, et fiant nomine Christi, ideoque ut talia evadant debent determinari. Atqui non determinantur si sola adsit materialis illa intentio: ergo. *Min.* patet. Nam determinatio esset vel objectiva, scilicet, ex ipsis rebus et verbis; et

hoc non, ut dictum est: vel subjectiva, seu, ex parte ministri; et neque id eveniret, cum, uti supponitur, nihil respiciat et velit, nisi res et verba materialiter; actus enim ab objecto specificantur ac determinantur. Neque absurde et contra fidem catholicam dicas, res et verba a Christo solo determinari: nam Christus *per ministrum* facit principaliter, quod minister ministerialiter; eatenus ergo Christus determinat quatenus et determinat minister. En exemplum: Diaconus ministrat Sacerdoti. Numquid dici potest esse ministrum consecrationis, et Sacerdotem consecrare per Diaconum? Nequaquam. Est minister dispensationis Sanguinis Christi, et praeparationis Sacrificii et aliarum actionum quae per Diaconum fiunt. Jam vero ministri Christi sunt ministri baptizandi, non lavandi solum; confirmandi, non manus imponendi; absolvendi, non loquendi; etc. Ait enim Paulus: «*Sic nos existimet homo ut ministros Christi et dispensatores mysteriorum Dei* (1). Et Trident. (2): «*Si quis dixerit, absolutionem sacramentalem Sacerdotis non esse actum judicialem, sed nudum ministerium pronuntiandi et declarandi remissa esse peccata confitenti... anathema sit.*»

107. 3.º Argumentor ad hominem. Eatenus requireretur ac sufficeret ministro intentio pure materialis, seu terminata ad res et verba solum, quatenus Ecclesia nihil aliud facit. Sed quod Ecclesia facit non est caeremonia pure materialis, quam magna et externa serietate possunt pagani et histriones facere, sed administrat Sacramentum formale et verum; ergo opus est ut minister intendat Sacramentum formaliter, et non mere materialiter. *Maj.* patet. Ut enim fatentur adversae opinionis AA. «*In ministris, dum Sacramenta conficiunt requiritur intentio saltem faciendi quod facit Ecclesia;*» sic enim definivit Tridentinum: *Min.* constat ex dictis in praecedenti argumento, quod confirmatur: «*Quare agnoscens Sancta Mater Ecclesia hanc suam in administratione Sacramentorum auctoritatem* (3).» «*Si quis dixerit in ministris, dum Sacramenta conficiunt et conferunt...* (4). Pius V damnavit hanc Mich. Baji propositionem 58. «*Peccator poenitens non vivificatur ministerio Sacerdotis absolventis, sed a solo Deo, qui... vivificat eum et resuscitat: ministerio autem Sacerdotis absolventis solum creatus tollitur.*»

Item (5): «*Si quis dixerit, non esse in novo Testamento Sacerdotium visibile et externum; vel non esse potestatem aliquam consecrandi et offerendi verum Corpus et Sanguinem Domini, et pec-*

(1) I Cor. IV, 1.—(2) Sess. XIV, can. 9.—(3) Trid. sess. XXI, cap. 2.—(4) Sess. VII, can. 11, supr. n. 95.—(5) Trid. Sess. XXIII, can. 1.

«*cata remittendi: sed officium tantum et nudum ministerium...*»

Ex quibus sic. Vivificare, consecrare, remittere peccata, Sacramenti significato et veritas, non spectant ad ritum externum, res nempe, et verba, *materialiter* sumpta; sed *formaliter*, seu, quatenus sunt Sacramentum. Sed eatenus illa fieri ab Ecclesia possunt, quatenus conficit formaliter Sacramenta: ergo Ecclesia facit Sacramenta non materialiter solum, sed formaliter: ergo ministri Christi debent intendere Sacramenta formaliter sumpta.

108. Obj. 1.º Ex dictis, Ecclesia non solum facit Sacramentum formaliter sumptum, sed etiam effectum; vivificat consecrat, remittit peccata etc. Sed minister debet intendere facere id quod facit Ecclesia: ergo debet intendere etiam effectum Sacramenti.

Resp. Dist. *consequens*. Debet indirecte, et implicite intendere effectum Sacramenti; conc. Directe et explicitè; nego.

109. Obj. 2.º Repugnat ponere formam et materiam Sacramenti, et non ponere Sacramentum: sicut ponere aquae vel scanni materiam et formam, et non facere aquam vel scannum; ergo et sufficit ad ponendum verum Sacramentum, ponere ejusdem materiam et formam, quin aliud formaliter intendatur.

Resp. 1.º Id nimis probat, et error contra fidem sequeretur; nempe nullam requiri intentionem, neque materiale Sacramenti.

Resp. 2.º Dist. *consequens*: sufficit ponere materiam et formam adaequate, conc. Inadaequate nego. (Vide Thes. X, Obj. 3.º supra.)

110. Obj. 3.º Intentio ideo necessaria est, ut moveat media ad finem. Atqui causae instrumentales, quales sunt ministri Sacramentorum, ab alio moventur; ergo non indigent intentione. Sic ex gr., quidquid intendat, sive nihil intendat, servus deferens eleemosynam ad pauperes, actus domini finem attingit et suam perfectionem.

Resp. Dist. *min.* Ab alio moventur, si nihil debeant determinare; conc. Si aliquid ab iisdem determinandum sit; subd. moventur ab alio et a se; conc. Ab alio tantum; nego. (Vide Thes. X, Nota.)

111. Obj. 4.º Haeretici non intendunt conferre gratiam, neque characterem per Sacramenta, sed excitare fidem tantum; tamen conferunt gratiam et characterem: ergo intentio formalis non est necessaria.

Resp. Dist. *Ant.* Directe et explicitè non intendunt; conc. Implicite et indirecte, nempe in causa; quatenus Sacramentum volunt conferre; nego.

Inst. Non intendunt facere quod facit Ecclesia Catholica, quae est unica Christi Ecclesia: ergo intentio faciendi quod facit Ecclesia, non requiritur.

Respondetur eodem modo.

112. Obj. 5.º Sacramenta sunt signa. Sed signa semel constituta et deputata non pendunt ab intentione exhibentis: ergo.

Resp. Sunt signa practica; conc. Speculativa; nego. Contradistincta minore, nego *conseq.* Nam Sacramenta non sunt signa practica, nisi quatenus Sacramenta sunt; hoc autem postulat intentionem et quidem constitutive ut dictum est.

113. Obj. 6.º Si fuerit necessaria ministri interna intentio, erit nostra salus incerta: sed non est credendum id voluisse Dominum: ergo.

Resp. Erit incerta metaphysice; conc. Moraliter; nego. Est enim praedicta intentio summe obvia et facilis.

Inst. D. Thomas (1) docet: sufficere ad perfectionem Sacramenti, intentionem Ecclesiae in verbis expressam, nisi contrarium exterius exprimat ex parte ministri. Ergo nulla ministri requiritur interna intentio, ex sententia D. Thomae.

Resp. Circa mentem D. Thomae non una est AA. opinio. Alii fatentur, doctrina Ecclesiae nondum sufficienter definita, stesise illum pro contraria. Alii, ut Nicolaus, Bellarminus, etc. dicunt, non de perfectione Sacramenti absolute locutum esse, sed relate ad suscipientes, ne incerti essent: objecto enim de his agebat; ideo respondit D. Thomas, posita externa illa intentione, securos esse debere, nisi minister exterius oppositam prodat intentionem.

SCHOLIA

§ I

Quo pacto cum intentione contraria stet Sacramentum

114. Accidit nonnumquam, ut homo scienter, vel ex ignorantia, intendat ea quae invicem sunt contraria, quod quidem et intentioni ministri Sacramenta conficientis evenire potest. Pata vult contrahere matrimonium, sed dissolubile, vel ita ut non sint Sacramentum: intendit Baptismum Christi conferre, sed non illum quem confert Romana Ecclesia. Fieri verum Sacramentum in his circumstantiis censent AA., verum in ratione assignanda non consentiunt. In eo autem reponenda, quod illa duplex voluntas duo et opposita respiciens objecta, unum efficaciori et universaliori attingat modo, qua de causa voluntas illius praevalet. Unde si reflec-

(1) P. 3, q. 64, a. 8, ad. 2.º

tens advertat quid ex duobus vellet intentis, si non posset ea simul assequi, signum erit a posteriori, illud fuisse efficacius volutum. Verum nisi reflexionem hanc, durante ipsa intentione objectorum, fecerit vel saltem stantibus iisdem circumstantiis, fallere haec regula poterit, cum adeo inconstans nostra sit voluntas. Ideo alii dicunt, naturam objectorum perpendendam, et modum in ea tendendi juxta talem naturam. Modus ille tendendi, qui ex se est magis universalis, est alterius magis particularis illi oppositi revocativus. Intentio matrimonii validi est universalior quam voluntas illud dissolvendi; haec enim praesupponit primam. Intentio baptizandi est universalior, quam illa vitandi Baptismum Romanae Ecclesiae; ideo enim vult ab hoc abstinere, quia putat alium veriore dandum Baptismum.

§ II

De intentione virtuali

115. Intentio dividitur in actualem, habitualem et virtuaalem. Illa est quae physice existit: quae autem physice existit et non fuit revocata, dicitur habitualis: quamvis aliqui habitualem dicant etiam illam, quae pure est interpretativa; scilicet, quam haberet quis, si ei in mentem res veniret. Virtualis illa habetur, quae in aliqua sui relicta virtute agendo perseverat: nempe, vi intentionis media fuerunt electa, executioni suo ordine successive mandata, per actus phantasiae, sensuum externorum, corporis motuum, donec actus intentus perficeretur. Quomodo autem perseveret influxus intentionis in his mediis usque ad actum ex intentione perficiendum, non eodem modo concipiunt AA.

Si de permanentia et influxu *moralis* intentionis agatur, facile concipitur: nam quid unum moraliter efficiunt intentio, electio mediolorum, motus executivi et tandem Sacramenti confectio: unde omnia ista tanquam invicem connexa et intentione incepta, ex intentione eadem saltem moraliter, procedere patet. At quomodo locum habeat influxus physicus intentionis usque ad Sacramenti administrationem, non ita facile elucet. Aliqui putant cum Lucone, Oviedo, etc. manere voluntatis actum remissum, et reflexione haud perceptibilem propter divagationem mentis ad plura, et per talem actum attingere priorem illam reflexam intentionem usque ad confectionem Sacramenti. Alii censent potentias sensitivas et locomotivas, vi prioris intentionis, esse determinatas ad talem ordinem motuum usque ad ultimum actum, et sic hujusmodi

motuum directo et terminus procedit ex virtute relicta intentionis: ita cum Scoto et aliis Suarez (1). Nonnulli cogitarunt voluntatem intentivam imprimere potentis inferioribus qualitatem aliquam, vi cuius eo modo agunt et procedunt ad finem intentum: sicut impulsus movet lapidem projectum donec extinguatur.

His positis; communis est doctrina, non sufficere ad Sacramenta conficienda (excepto Matrimonio naturam habente contractus) intentionem habitualem: quia ex illa sola nullus est in Sacramentum influxus, ut procedere possit a ministro Christi formaliter tali. Unde patet requiri saltem intentionem virtuaalem: hanc autem sufficere omnes sentiunt AA. Intentio enim actualis, licet perfectior sit, et a ministro procuranda, saepe ex humana infirmitate, est moraliter impossibilis in actibus humanae vitae: jam vero non possumus existimare, media moraliter impossibilia Deum communiter praescripsisse, in rebus ad salutem necessariis.

§ III

De intentione Sacramenti in causa

116. De alia disputari quoque solet intentione: utrum intentio, seu volitio, Sacramenti in causa possit esse sufficiens? Qui enim vult causam et vult effectum, si illum praevideat. Haec in causa voluntas dupliciter se habere ad effectum potest: 1.º ita, ut ex intentione effectus ponatur causa: 2.º ut causa quidem sit volita cum praevisione effectus, sed non ex intentione hujus, permittendo tamen illum. Puta si quis sciens se in ebrietate absolutiones dare, vel verba consecrationis in panem et vinum proferre, tamen se inebriet. Igitur, si secundo modo minister procedat, *permissivae se habens*, patet non posse Sacramentum perficere; intentio enim nulla fuit, saltem humana, quae possit Sacramentum determinare.

Si autem priori modo se gerat ponendo causam ex intentione effectus, putant nonnulli posse id sufficere ad Sacramenti valorem. Sed potius negandum cum Lugone, Vazquezio, Suarezio, etc. Ratio est, quia licet dum ponit causam ex intentione effectus, ut homo procedat et moraliter agat; deinde in executione actiones non sunt humanae et morales, nec influit in eas prior moralis intentio: extincto enim rationis usu per ebrietatem vel somnum, extinguuntur omnis moralis influxus.

Dices: Augustinus (2) docet, valide baptizare ebriosum.

(1) Q. 64, a. 10; Disp. XIII, Sec. III. — (2) In Jo an Trac. V, n. 17.

Resp. Ex universo patet contextu, loqui Augustinum de vitioso homine qui inebriari solet, sicut et loquitur de homicidis, raptoribus etc. Ideo non dixit *ebrium*, sed *ebriosum*, qui sane non semper ebrius existit. Praeterea nimis probares si concederes de ebrio locutum Augustinum, et in errorem aperte damnatum incideres ut ex Thesi X patet.

CAPUT III.

De Sacramentorum definitione et causa principali.

ARTICULUS I.

De Sacramentorum definitione.

THESIS XII.

Recte definitur Sacramentum, signum sensibile, practicum rei sacrae sanctificantis homines. Quae autem a pluribus adjiciuntur proprietates, scilicet quod sit signum permanens et a Deo institutum, ad definitionem descriptivam sane pertinent, non autem essentialem.

117. Prob. 1.º Sacramenta esse *signa sensibilia* constat ex dictis in Thes. I, nec non Thes. VIII (1).

2.º Esse *signa practica*, patet ex Thes. II et Schol. IV (2). Quod autem significant rem sacram sanctificantem hominem, constat ibidem. Sacramenta enim Legis Vet. significabant, tum gratiam in Nova Legge dandam, tum sanctitatem legalem quam tunc conferebant.

3.º Sacramentum esse *signum permanens* patet ex alio scopo propter quem fuerunt, teste Augustino. Sacramenta instituta (3): «In nullum enim nomen Religionis, seu verum seu falsum, «coagulari homines possunt, nisi aliquo signaculorum, vel Sacramentorum visibilium consortio colligentur.» Si ergo sunt Sacramenta unionis vinculum; in Religione perpetua, oportet esse per-

(1) Supra, nn. 8, 75. — (2) Nn. 17, 31. — (3) *Contra Faust.*, l. 19, c. 11.

manentia, ut ipsa Religio, ne in Religionis membris confusio generetur.

118. Dicitur etiam Sacramentum esse signum a Deo *institutum*. Hanc proprietatem omnibus convenire Sacramentis perspicuum erit, cum probaverimus Christum institutorem esse Sacramentorum. (Thes. XIII).

Dicimus in Thesi, non spectare has duas notas, *permanentiam*, nempe, et divinam *institutionem* nisi ad definitionem descriptivam. Et quidem permanentia rei, nisi agatur de entibus successivis, ut motus, praesupponit existentem rem quae permanet; ergo a fortiori praesupponit rei essentiam; sed quod praesupponit rei essentiam, non est de essentia: ergo.

Quoad Sacramentorum *institutionem*, infra (1) docebimus factam fuisse a Christo ut homine, et posse purae creaturae committi. Quod si sermo sit de institutione *auctoritativa*, seu e propria auctoritate procedens, ad solum Deum quidem spectare potest; tamen, neque ejusmodi institutio essentialem definitionem ingredi debet; quemadmodum neque in definitione angeli, hominis, vel alius substantiae dici debet quod a Deo creati sunt. Scilicet, rei dependentia a sua causa, est prior quam res, et ejus essentia, ideoque et extra rei essentiam.

SCHOLIUM

Utrum definitio univoca sacramentis Novae et Antiquae Legis conveniat

119. Quaestio fit inter theologos, utrum definitio univoca Sacramentis Novae et Antiquae Legis conveniat. Quidam docent, non convenire univoce utriusque Legis Sacramenta, quia sanctitas quae ab illis procedit diversissima est. Alii cum Bellarmino, Suarez, Lugo, Salmant. etc., ajunt, sub una ratione univoca omnia comprehendi.

Haec verior sententia, 1.º Quia Tridentinum et Florentinum, fuisse Sacramenta in Vet. Lege explicite supponunt: sed doctrina circa fidem in sensu proprio est intelligenda; ergo vera et propria Sacramenti ratio illis conveniebat, ideoque sub una ratione omnia comprehenduntur.

2.º Augustinus (supra) necessaria esse ad Religionem Sacramenta docet. Cum ergo vera et proprie dicta esset Vet. Legis Religio, idem censendum de Sacramentis.

(1) Schol. nn. 132, 133.

3.º Definitio tradita utrisque convenit Sacramentis; ergo univoce conveniunt; erant illa etiam, signa sensibilia, practica rei sacrae sanctificantis homines.

120. Obj. 1.º Ad definitionem Sacramenti res sacra, seu sanctitas pertinet: sed sanctitas illa legalis veterum Sacramentorum, non convenit univoce cum gratia sanctificante Novae Legis: ergo.

Resp. Dist. *voj*. Pertinet ut terminus, seu in obliquo; conc. Pertinet praecise ut virtus significativa et causativa rei sacrae, seu in recto; nego. Unde de ratione Sacramenti, ut sic, est ut aliquam significet ac efficiat sanctitatem, seu ad Deum consecrationem; quod autem sanctitas sit talis vel talis, ad illius spectat perfectionem. Quemadmodum ergo animal homo et animal brutum perfectione differunt, sed sub una ratione animalis conveniunt; ita et Sacramenta nova et antiqua inter se comparantur, teste Augustino (1): «Prima Sacramenta... ablata sunt; et ideo ablata, quia impleta... Et alia instituta sunt virtute majora, utilitate meliora, actu »faciliora, numero pauciora.»

Obj. 2.º Perfectum et minus perfectum non possunt sub una comprehendi ratione univoca. Ergo...

Resp. Dist. *ant*. Sub una adaequata et perfecta ratione; conc. *ant*. Inadaequata et praecisiva; nego. Patet exemplo supra posito hominis et bruti.

COROLLARIUM

121. I.º Ritus quibus utitur Ecclesia in administratione aliquorum Sacramentorum, puta, in Baptismo unctiones, insufflationes, etc., non sunt vera Sacramenta: licet enim significant gratiam vel alia Spiritus Sancti dona, non conferunt sanctitatem; et orationes quas tunc effundit Ecclesia vim solam habent impetratoriam. Idem dicendum de Sacramentalibus, nempe, Aqua benedicta, Pane benedicto, Confessione generali, etc.

122. II.º Sacrificium, qua tale, non est Sacramentum: nam non est institutum immediate ad significandam et conferendam sanctitatem; sed in testimonium divinae excellentiae, seu ad Deum colendum.

(1) *Contr. Faust.* l. 19, c. 13.

ARTICULUS II.

De causa principali Sacramentorum.

THESIS XIII.

Eclesiae Sacramenta omnia a Christo Domino fuerunt immediate instituta.

123. **Nota I.** Non materialiter, sed formaliter, id est, non quatenus sunt tales res, vel actiones sensibiles, sed quatenus vim habent significandi et causandi sanctitatem, sumuntur hic Sacramenta. Igitur cum nullae res naturales habeant ex semetipsis ejusmodi vim, quis eisdem contuleri inquiritur.

Nota II. Alia est causa *instituitiva*, alia *executiva*. *Executiva* causa facit Sacramenta, quatenus ponit quiddam ex parte rei vel actionis sensibilis requiritur ut significatio sanctitatis et vis ejusdem effectiva illi accedat. *Instituitiva* autem est, quae legem seu connexionem hanc constituit, ut positus talibus rebus et actionibus sub hac vel illa ratione, et non aliter, significaretur et conferretur sanctitas.

Nota III. Gratia sanctificans est ordinis supernaturalis, et supra omnem puram creaturam constituta, ac participatio quaedam divinae naturae. Hinc patet solum Deum posse auctoritate propria sanctitatem conferre et sanctificandi virtutem communicare. Christus ergo potest, ut Deus, Sacramenta instituire; qua Homo autem hypostaticè Deus, ut sanctitatem conferre posset, meruit; habetque, ut omnes AA. cum D. Thoma supponunt, potestatem *excellèntiae* instituendi Sacramenta, quae sint instrumenta ipsius ad nos sanctificandos; et ideo, ex mente D. Thomae (1): «Secundum quod est Deus, operatur in Sacramentis per auctoritatem, secundum autem quod est homo, operatur ad interiores effectus Sacramentorum meritorie et *efficienter*, sed instrumentaliter.» Haec autem Christi potestas excellèntiae, ait *ibid.* D. Thomas, consistit in quatuor: «primo quidem in hoc, quod meritum et virtus passionis ejus operatur in Sacramentis, ut dictum est, q. 62, a. 5. Secundo, ad potestatem excellèntiae, quam Christus habet in Sacramentis, pertinet quod in ejus nomine Sacramenta sanctificantur... Tertio, quod ipse, qui dedit virtutem Sacramentis, possit instituire Sacramenta. Et quia causa non pendet ab effectu, sed *potius* et converso, ideo quarto ad excellèntiam potestatis Christi

(1) P. 3, q. 64, a. 3.

»pertinet quod ipse potuit effectum Sacramentorum sine exteriori Sacramento conferre.»

124. I.^a Pars prob. 1.º ex Trid. (1): «Si quis dixerit Sacramenta Novae Legis non fuisse omnia a Jesu Christo Domino nostro instituta etc., anath. sit.» Unde vel mediate vel immediate Christum Sacramenta instituisse, fide catholica certo constat.

2.º S. Ambrosius (2): «Ergo auctor Sacramentorum quis adest nisi Dominus Jesus? De caelo ista Sacramenta venerunt.» Augustinus (3): «Primo itaque tenere te volo, Dominum nostrum Jesum Christum, leni jugo suo nos subdidisse et sarcinae levi; unde Sacramentis numero paucissimis, observatione facillimis, significatione praestantissimis, societatem novi populi colligavit; sicut est Baptismus,» etc. Et alibi (4) ait: «Ab Ipsa Dei Sapientia homine assumpto, a quo in libertatem vocati sumus, paucà Sacramenta saluberrima constituta sunt, quae societatem populi christiani, hoc est sub uno Deo liberae multitudinis, continent.»

125. 3.º Trident. Conc. (5) docet nihil posse Ecclesiam circa Sacramenta, nisi salva eorum substantia. Sed si non fuissent a Deo instituta Sacramenta, etiam quoad substantiam potestati subjecerentur Ecclesiae; ergo.

4.º Sacramenta sanctificantes cipientes et miraculose operantur, ut ex dictis patet. Sed sanctitatis et miraculorum solus Deus auctor esse potest; ergo.

5.º Ait Apostolus (6): *Sic nos existimet homo ut ministros Christi, et dispensatores mysteriorum Dei.* Sed ministri et dispensatoris opera nullius sunt roboris, nisi quia a domino procedunt; ergo Sacramenta omnia a Christo auctore sunt, Confirm. Omnia Sacramenta ab Ecclesia ministrantur et conferuntur nomine Dei et Christi; ergo.

126. II.^a Pars. **Nota** Quorundam theologorum fuit opinio, quod aliqua Sacramenta ab Ecclesia fuerunt instituta, scilicet, potestate a Christo suscepta: ita Alensis, S. Bonaventura, Hugo V., Magister Sent.^{ia} etc. Hoc autem opinati sunt ante Tridentinam Synodum. Imo vero et post Tridentinum aliqui Lovanienses Doctores cum Estio putarunt quod id possit adhuc probabiliter defendi. Communis autem est doctrina, Christum immediate instituisse omnia Sacramenta, idque, ait Suarez, (7), esse *omnino certum* ex Tridentino, de *cujus mente eix potest dubitari*; tamen quia omisit Concilium vocem *im-*

(1) Sess. VII, can. 1.—(2) *De Sacram.* l. IV, c. 4.—(3) Epist. 54, (a. 118), c. 1.—(4) *De vera religione*, c. 17, n. 33.—(5) Sess. XXI, c. 2.—(6) I Cor. IV, 1.—(7) D. 12, Sec. 1.

mediate, non dicendum esse *de fide*. Vazquez autem asserit esse omnino de fide (1); et Sotus (2) scripsit ante Tridentinum, non posse sine temeritate illam teneri opinionem.

127. Prob. 1.º ex Tridentino. Conciliorum definitiones intelligendae sunt in sensu propriissimo et magis obvio. Sed verba illa Tridentini, «Omnia Sacramenta N. L. fuisse a Christo instituta,» proprie ac obvie significant instituisse *immediate*; ergo. *Minor* patet. a) Exemplis. Leges principum vel Ecclesiae. ritus ipsi quibus Sacramenta administrantur, mediate a Deo procedunt, auctoritate, nempe, principum et Ecclesiae a Deo accepta. Atqui nemo dicit, et impropriissime diceretur, instituisse Deum ejusmodi leges et ritus; ergo verba illa Tridentini... b) Deinde, si accurate quid sit institutio pendatur, est quaedam contradictio in hoc; quod Christus absolute instituerit Sacramenta, Ecclesia autem seu Apostoli eadem *immediate* instituerint. Nam cujusvis rei *institutio* tria importat: primum, quod res talis antea non existerit, sed tum, cum instituitur, ad esse determinetur; nemo enim fingere poterit, posse nunc institui equitandi usum, vel carnibus vescendi etc. Secundo oportet ut *instituens* aliquid praestet seu influat ad rei illius inchoandam existentiam: aliter omnes homines, imo et omnia entia, rei cujusvis novae institutores dici possent. Tertio opus est ut *instituentis* influxus sit determinativus simpliciter rei ad essendum, ita ut antecedenter ad talem influxum sit res adhuc indifferens ad esse vel non esse. Ex gr. Qui primus voluit efficaciter equitare, aut equitari, ille fuit equitationis institutor; non autem servus qui jussus stravit equum, vel miles qui coactus a duce equitavit; ratio est, quia neque servi, neque militis influxus erant simpliciter determinativi, sed potius determinati ad equitationem promovendam vel exequendam, ideoque supponebatur equitatio determinata, seu instituta.

128. His positis, fit altera *min.* probatio. Christus instituens simpliciter Sacramenta, determinavit esse illorum, seu abstulit eorum ad esse indifferentiam; sed si ejusmodi institutio fuit tantum mediate, Christi influxus non fuisset determinativus; ergo institutio Sacramentorum per Christum fuit immediata.

Min. prob. Si Christi institutio fuit mediate, opus fuit alia institutione (per Ecclesiam vel Apostolos) immediata. Atqui ejusmodi immediata institutio Sacramentorum supponit seu requirit, ut non sint determinata sed indifferentia ad esse. Ergo si institutio per Christum fuit tantum mediate, Christi influxus non fuit determinativus. *Maj.* est ex terminis evidens: *minor* autem ex praenotatis patet.

(1) Disp. 135, c. 1.—(2) In 4, dist. 1, q. 5.

129. Obj. 1.º Christus eandem tradidit Ecclesiae potestatem, quam a Patre acceperat; ergo habet etiam Ecclesia potestatem instituendi Sacramenta, ideoque probabiliter dicitur aliqua instituisse. *Ant. prob.* Ait Christus: «*Sicut misit me Pater, et ego mitto vos*» (1).

Resp. Negatur *ant.* et probatio exponenda: «*Sicut misit...*» id est, similitudine quadam: conc. Aequalem tribuens Apostolis potestatem; nego.

Obj. 2.º Ille instituit Sacramenta, qui eorum determinavit materiam et formam: Sed Ecclesia materias aliquas Sacramentorum assignavit, puta, Ordinis et Matrimonii; ergo.

Resp. Dist. *maj.* Qui materiam et formam determinavit in ratione signi practici gratiae, seu formali determinatione, conc. Qui determinavit sub alia materiali ratione: nego. Dein dist. *min.* Assignavit materias aliquas Sacramentorum determinatione formali; nego *min.* Determinatione materiali, quae sub Christi formali determinatione comprehenderetur; conc. Sic ex. gr., determinavit Christus Matrimonii legitimum contractum ad esse formale Sacramenti; condiciones sub quibus contractus existat verus ac legitimus determinat Ecclesia. A pari de Ordine ait Bellarminus (2): «Credibile est Dominum statuisse istas omnes materias »Ordinum, non quidem in particulari, sed generatim.»

Obj. 3.º Si Christus mandatum Apostolis tradidisset instituendi aliqua Sacramenta, determinasset illa ad existentiam, ideoque ea mediate instituisset; ergo ex eo quod Christus instituerit Sacramenta, non sequitur ea immediate instituisse.

Resp. Dist. *ant.* Determinasset in radice, seu virtualiter ac late; conc. Formaliter et stricte; nego *ant.* Quemadmodum qui mandat servo colere agrum, non proprie ipse colit; et qui jubet poenitere, non formaliter ipsum poenitet; ita qui jubet instituire Sacramenta, non ipse stricte et formaliter instituit, sed virtualiter et lato sensu tantum.

SCHOLIA

§ I

Institutionis notio amplius declaratur.

130. Ut aliquorum AA. ambigua dicta facilius intelligantur, quid sibi velit *institutio*, seu formalis determinatio Sacramentorum ad existendum, breviter explicandum est.

(1) Jo. XX, 21.—(2) De Ord. c. 9.

Sacramentum non est quid simplex, sed valde complexum: scilicet, signum sensibile et practicum gratiae, et quidem permanens. Importat ergo rem sensibilem, et, uti diximus supra, duplici compositam elemento; altero quasi forma et altero veluti materia: deinde gratiae significationem, et tandem ejusdem efficientiae vim, idque modo permanenti.

Jam vero, rem aliquam sensibilem *instituire* nullius superat potestatem, et Ecclesiae multos sacros instituit ritus, puta, ad res benedicendas, ad sacra cum ornatu celebranda, etc. Neque virtutem superat hominum, quod signa gratiae instituant; unde ad excellentem Beatorum sanctitatem significandam certas destinavit Ecclesia sensibiles caeremonias, puta, aureolas, genuflexiones, incensi oblationes, etc. Ut autem Sacramentum instituat, oportet ut signum sensibile gratiae vim illius perficiendam, seu causandae, suscipiat: hoc enim posito, Sacramentum adaequate ac formaliter ad existendum determinatur.

§ II

An pura creatura Sacramenta possit instituire.

131. His notatis, poterit facilius intelligi quaedam inter theologos quaestio: utrum, nempe, pura creatura Sacramenta possit instituire, potestate ad id accepta a Deo?

Posse hanc potestatem creaturae communicari, negant aliqui cum Vazquezio et Scoto, etc.: affirmant autem alii cum D. Thoma, Suarezio, Lugone, etc. At fateri oportet saepe non de re, sed de voce disputari solum, quatenus alii contendunt non debere dici *institutionem* id quod dicitur ab aliis ad instituendum sufficere.

132. **Dico I.** Christus vere et proprie Sacramenta instituit non tantum ut Deus, sed etiam ut homo Persona Verbi dignificatus.

1.º Ratio est, quia si ut Deus tantum instituisset Christus Sacramenta, simpliciter deberet tribus Personis institutio tribui. Atqui simpliciter ac peculiari modo Christo tribuuntur a Tridentino et SS. Patribus. Hinc S. Augustinus saepe docet: «De latere »Christi in Cruce pendentis lancea percusso Sacramenta Ecclesiae »profluxerunt (1); et Ambrosius (supra Th. XIII, n. 124): «Sacramentorum autem auctor quis est, nisi Dominus Jesus?»

2.º Confirm. Eatenus negandum esset, Christum ut hominem

(1) In Jo. trac. 15, n. 8.

instituisse Sacramenta, quia id repugnat creaturae. Sed nulla in hoc est repugnantia: ergo, *Major* patet: quia cum humanitas a Verbo infinite dignificetur, et merita ejus sint infinita, et donata sit plenitudine gratiae, non potest ulla ratione talis potestas negari humanitati, si possibilis sit. *Min.* prob. Institutio Sacramentorum in eo sita est, quod signa sensibilia ad sanctificandum determinentur: sed ejusmodi determinatio committi potest creaturae; ergo, Prob. *Min.* Potest Deus committere arbitrio creaturae ut fiat sanctificatio hoc vel illo medio, prout ipsa elegerit; quo posito, scilicet poterit, ut tradatur gratia per talia signa sensibilia. Sed tunc determinaret ea ad causandam sanctitatem: ergo ejusmodi determinatio...

3.º Sacramenta operandi efficaciam habent ex meritis Christi, quatenus hisce mediis voluit Christus sanctificationem nostram operari; poterat namque vel per Sacramenta, vel absque Sacramentis gratiam conferre. *Sciens quia omnia dedit ei Pater in manus* (1). Item, ipsa Sacramenta sunt ordinis supernaturalis pretiosa dona, ideoque a Christo nobis merita. Atqui voluntati Christi commissum est, ut quaecumque meruit perfici possint; ergo potuit Christus, ut homo, efficaciam ac existentiam determinare Sacramentorum, ideoque de Christo, ut homine, intelligitur, quod Sacramenta instituerit.

133. **Dico II.** Etiam purae creaturae, puta Apostolis, committere Christus potuit ut Sacramenta instituerent.

Ita D. Thomas cum aliis laudatis AA.

Probat eadem ratione secundo loco exposita in praecedenti propositione.

§ III

De causa meritoria Sacramentorum.

134. **Nota.** Sacramenta conferunt gratiam, tum justificativam, seu peccatorum remissivam, tum pure sanctificativam, seu justitiae incrementum afferentem. Christus, ut dictum est in Disq. de *Deo Incarnato* (n. 281), meruit de condigno justificationem nostram; pura autem creatura eam demereri non poterat (Ibid. 342): meritis ergo suis potuit Jesus Christus institutor esse Sacramentorum, quibus a peccatis justificamur; nullatenus autem hanc virtutem habere possunt purae creaturae merita.

(1) Jo. XIII, 3.

Juxta autem plures, gravesque AA. cum Suarezio, non repugnat justum gratia ornatum demereri de condigno pro altero innocente gratiam sanctificantem; consequenter nulla existeret repugnancia in eo, quod Deus purae creaturae potestatem ex propriis meritis Sacramenta instituendi traderet, quibus gratia sanctificans conferretur. Verum in praesenti Dei providentia merita cuiusvis purae creaturae ad propria tantum sanctificationem ordinantur; solum ergo merita Christi possunt causa esse institutionis Sacramentorum; quod si Apostolis potestatem ea instituendi fecisset, non meritis illorum, sed Christi solum, ea Sacramenta eorumque efficacia fuissent tribuenda.

135. Obj. 1.º Christus tum in efficientia Sacramentorum, tum in eorum institutione, est instrumentum Divinitatis. Sed instrumentum non agit nisi a causa principali determinatus: ergo si Christus, ut homo, instituit Sacramenta, supponitur eadem esse prius a Divinitate determinata, ideo non a Christo instituta.

Resp. Dist. *maj.* Est instrumentum Divinitatis morale; conc. *maj.* Physicum; subd. Quoad efficientiam Sacramentorum physicam; conc. Quoad moralem efficientiam Sacramentorum et eorumdem existentiam; nego. Item dist. *min.* Instrumentum physicum non agit nisi... conc. *min.* Si sit morale et liberum instrumentum, nego.

Causas mere physicas, vel morales necessarias, Deus ad causandum determinat, ideoque illas quidquam instituire non est dicendum: morales autem ac liberas causas ita Deus movet ad agendum ut actionum determinatio ab iis non auferatur; ut alibi dictum est [Disq. VI. de Deo Creatore, nn. 121, 127], cum de divina causalitate ageretur.

136. Obj. 2.º Ab eo institui potest Sacramentum, qui efficaciam eidem conferre valet. Sed efficacia Sacramentorum, praesertim si physica fuerit, seu ex potentia obedienciali, ad divinam unice Omnipotentiam pertinet; ergo.

Resp. Dist. *maj.* Qui efficaciam eis conferre, id est, determinare valet; conc. Conferre, id est, exequi valet; nego. Efficacia Sacramentorum principaliter et auctoritative necessario a Deo procedit, sive moralis illa sit, sive physica: nam meritum dari non potest sine divina gratia et praemii promissione; neque efficientia supernaturalis absque concursu supernaturali. Verum quemadmodum Deus obligatur ac determinatur ad praemium dandum, posita libera ac meritoria determinatione creaturae; ita si committat creaturae Sacramentorum institutionem, ea volente, Deus necessario efficaciam illis tribuet, quia conditionatus ac suspensus erat effectus divinae voluntatis ab electione creaturae.

CAPUT IV.

De causa secundaria Sacramentorum.

ARTICULUS I.

De Ministro Sacramentorum.

THESIS XIV.

Minister ordinarius Sacramentorum est solus homo et quidem viator.

137. Nota 1.º Qui Sacramenta ministrant juxta communem Providentiam a Deo per Christum statutam, dicuntur ministri *ordinarii* illorum. Illi autem qui potestatem haberent praeter communem ordinem a Deo susceptam, essent ministri extraordinarii.

138. 2.º Communis ordo, seu Providentia, dupliciter variari potest: primo, ex parte casus seu eventus; puta, si Sacerdos simplex administret Confirmationem, vel Diaconus Eucharistiam; hoc enim communiter non evenit; secundo ex parte principii; quia ipsa administrandi potestas est extra ordinem a Christo statutum; ex. gr. si mitteret Deus Angelum ad Communionem administrandam. Cum ergo in thesi dicimus, minister ordinarius est *solus homo*, hoc secundo sensu intelligas, nempe ex parte principii; quod autem adjicitur; et *quidem viator*, priori sensu sumendum.

3.º Thesis communi consensu defenditur theologorum, et jure dicit Vazquezius (1), esse doctrinam catholicam. Lutheri adversatur errori, qui effutiebatur, non tantum angelos bonos, et B. Virginem, sed etiam daemones esse ministros omnium Sacramentorum.

139. Prob. 1.º Ille est Sacramentorum ordinarius minister, quem Christus constituit. Sed hominem viatorem, non alium, puta Angelum vel beatum, constituit Christus: ergo. *Maj.* patet. Est enim Ecclesia cum suis Sacramentis a Christo capite instituta. *Min.* constat ex SS. Litteris et traditione. Quoties enim de administrandis Sacramentis sermo est, non alios SS. Scripturae exhibent ministros

(1) D. 138, c. 1.